

Školní vzdělávací program Mateřská škola MAITREA o.p.s.

Sluštice čp. 11, 250 84

H. Hahn:

*„Když myslím ve světle,
září má duše.*

*Když září má duše,
stane se Země hvězdou.*

*Když se stane Země hvězdou,
jsem skutečně člověk.“*

1. Identifikační údaje o mateřské škole

Název: Mateřská škola MAITREA, o.p.s.

Zřizovatel: Nadační fond MAITREA

Zakladací listina MŠ MAITREA, o.p.s. byla registrována u Městského soudu v Praze dne 18. 9. 2008

Sídlo: Sluštice čp. 11, 250 84

Telefon: 323 607 537 – mateřská škola
323 606 467 – školní jídelna
323 607 699 – mateřské centrum

e-mail: t.smolkova@maitrea.cz
skolkamaitrea@seznam.cz

IČ: 284 51 481

Ředitel: Mgr. Táňa Smolková

Název vzdělávacího programu:

Mateřská škola MAITREA

Zpracovala: Táňa Smolková

Školní vzdělávací program byl projednán na jednání správní rady Mateřské školy MAITREA o.p.s. dne 29. 9. 2008, č.j. 1/2010

Platnost dokumentu:

Dokument platí od 1. 2. 2010, každý rok je průběžně aktualizován.
Poslední aktualizace: 31. 8. 2023

2. Obecná charakteristika školy

Mateřská škola sídlí uprostřed obce na rozlehlém pozemku se sadem a členitým terénem. Budova je v dlouhodobém pronájmu, součástí areálu jsou ještě dva další objekty, které také slouží potřebám mateřské školy a činnostem s ní spojenými.

Objekt mateřské školy je novostavbou, která byla dokončena v lednu 2010. Jedná se o ekologickou energeticky pasivní stavbu, jsou zde použity pouze přírodní materiály a je vybudována podle zásad feng shui a principů organické architektury, má osázené zelené střechy. V centru budovy se nachází víceúčelový kruhový sál.

Školní kuchyně umožňuje také stravování dospělých – možnost výdeje jídla „u okénka“.

Provozní doba: 7,00 hod – 17,00 hod, celodenní provoz

Počet tříd: 2, třídy jsou věkově smíšené

Počet dětí: 50 (při zařazení dětí se speciálními potřebami počet dětí ve třídě nižší – Vyhláška o předškolním vzdělávání)

Mateřská škola přijímá děti, které dosáhly k 1. 9. příslušného roku věku 3. let a děti do věku 6 let nebo děti s odkladem školní docházky. Sourozenci jsou umísťováni společně do jedné třídy, pokud si rodiče nepřejí jinak.

Počet pedagog. pracovníků: 5 – počet úvazků: 4,8

Počet provozních pracovníků: 4 (1 uklízečka, 2 kuchaři, 1 hospodář) – počet úvazků: 4,0

3. Podmínky vzdělávání

Základní činnosti

Děti přicházejí a odcházejí společně s rodiči, je hezké, mohou-li se ve školce rodiče chvíli zdržet a s dětmi v jejich společenství pobýt.

Po příchodu do tříd si mohou děti hrát a pracovat v jedné z nabídnutých činností týdne. Společné přivítání a činnosti v kroužku probíhá přibližně do 9:30 hodin. Následuje svačina, převlékání a kolem 10:00 hod odcházíme ven. Po návratu následuje společná činnost v kruhu (pohádka) a oběd (cca 12:30 – 13:00). Po obědě si mohou rodiče své děti vyzvednout domů, na děti, které jsou zde po celý den, čeká odpočinek. Možnost odpočinku, zklidnění a „vypnutí“ v průběhu dne je pro psychiku dítěte velmi potřebná, má však pro každé z nich individuální formu. Pro nejmenší preferujeme obvykle možnost spánku v postýlce s vyprávěním příběhů a pohádek, starším dětem stačí drobné klidové činnosti na

matracích. Ve 14:45 hod je svačina, společná práce v kruhu, potom volná hra nebo pobyt na zahradě a postupné vyzvedávání dětí rodiči (do 17 hodin).

Svačiny a obědy jsou připravovány v kuchyni a rozváženy do jednotlivých tříd, kde děti stolují. Jeden den v týdnu připravuje učitelka spolu s dětmi dopolední svačinu. Každé ráno učitelka spolu s dětmi také ještě před společným přivítáním vaří bylinkový nebo ovocný čaj.

Po 17:00 hod je provoz v mateřské školce ukončen – výjimkou jsou pouze rodičovské večery nebo předem dohodnuté akce (přednášky, koncerty apod.).

Mateřská školka nabízí pro rodiče i děti využití prostor areálu také pro umělecko-řemeslné aktivity (eurytmie, jóga, pletení košíků, masáže, textilní dílna – tkaní, práce s ovčím rounem, práce s keramickou hlinou).

Kurzy vedou externí spolupracovníci MŠ na základě Dohody o provedení práce nebo jednotlivé OSVČ na základě svých Živnostenských oprávnění a v souladu s obsahovou shodou s provozovatelem mateřské školy. Provozovatel stanovuje částku za pronájem prostor, která obsahuje neinvestiční náklady vzniklé danou činností (služby, energie) a nájemné. Materiál, pokud jej poskytuje mateřská škola, je hrazen mateřské škole vedoucím kurzu. Odpovědnost za jednotlivé místnosti, kde probíhají kurzy, nese vždy nájemce, otevření a uzavření prostoru po skončení provozu zajišťuje pověřená osoba.

Umělecko-řemeslné aktivity jsou i důležitou součástí vzdělávacích seminářů pro učitele, v době jejich konání tedy tyto prostory slouží i o víkendu.

Spoluúčast rodičů při výchovně vzdělávacím procesu:

Je samozřejmé, že se rodiče účastní a přímo podílí na chodu mateřské školy – organizace slavností, přítomnost rodičů při narozeninových oslavách jejich dětí, uspořádání výročních jarmarků, společné výlety apod. Rodiče si rovněž mohou zvolit formu adaptace svého dítěte, když přichází do mateřské školy, podle jeho individuálních potřeb a možností rodiny. Mohou se účastnit nabízených přednášek i jiných aktivit školky.

Rodiče mají rovněž možnost účastnit se pravidelných třídních schůzek (3x – 4x ročně) a individuálních rozhovorů s učitelkami o tom, jak jejich dítě prospívá a čemu je případně potřeba věnovat pozornost. O těchto rozhovorech vedeme společné záznamy.

V průběhu dne mohou kdykoliv zůstat s dítětem ve třídě a získat tak přímou osobní zkušenost s každodenním životem v MŠ.

Práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami:

V případě přijetí dítěte se SVP budou formy práce zvoleny individuálně a na základě zvláštností dítěte a specifik jeho znevýhodnění. Jedná se o vytvoření individuálních vzdělávacích plánů (IVP), v případě potřeby přijetí asistenta. Způsob práce s dítětem řešíme a plánujeme společně pedagogové i případný asistent. Cílem asistenta i pedagoga by mělo být stát se „pouhým stínem“ dítěte a tak ho plně začlenit do běžné skupiny dětí ve třídě.

Podmínky pro vzdělávání dětí se speciálními zdravotními potřebami

Ve vztahu k druhu a stupni postižení dítěte pracujeme na následujícím:

- u dětí s tělesným postižením
zajištění osvojení specifických dovedností v rozsahu individuálních možností dítěte, zabezpečení možnosti pohybu v prostorách školky, v případě potřeby využívání kompenzačních pomůcek, snížení počtu dětí ve třídě.

- u dětí se zrakovým postižením
zajištění osvojení dovedností zaměřených na samostatnost a sebeobsahu, maximálně bezpečné prostředí, nabídka alternativních aktivit s využitím vhodných kompenzačních pomůcek a hraček, snížení počtu dětí ve třídě.

- u dětí se sluchovým postižením
je zajištění osvojení specifických dovedností v úrovni individuálních potřeb a možností dítěte, v případě potřeby využívání kompenzačních pomůcek, rozvíjení sluchového a zrakového vnímání (základ pro nácvik odezírání a rozvíjení komunikačních dovedností), popř. budování náhradní komunikace.

Konkrétní formy péče o dítě se SVP jsou obsaženy v třídních vzdělávacích programech.

Rozvíjení potenciálu nadaných dětí

Stěžejním a pro dítě nejdůležitějším je možnost nadání rozvíjet. Většinu úkolů, her a rozvíjejících metod, které používáme u nadaných dětí můžeme využít i v práci s ostatními dětmi v modifikované nebo lehčí variantě. Cílem je především rozšiřovat a obohacovat znalosti a dovednosti, které děti obecně mohou později využít v každém druhu nadání. Soustředíme se tedy zejména na rozvoj sociálních dovedností, tvořivosti a emocionální rozvoj dítěte. Jedná se současně nejen o rozvíjení silných stránek dítěte, ale také o práci s jeho slabinami.

Zvýšené úsilí věnujeme pozornosti komunikaci a dodržování určitých obecnějších pravidel interakce, např.:

- Neautoritativní komunikaci v interakci s nadanými dětmi.
- Pozorné naslouchání tomu, co dítě říká.
- Nenutíme nadané dítě do dalších činností, pokud je plně zaujato jinou.
- Vytváření prostoru pro prezentaci výkonů a názorů dítěte.
- Provádění společně s nadaným dítětem hodnocení činností a diskutovat o přednostech i nedostacích v nich.

Tyto zásady poskytují uspokojení intenzivnějších potřeb nadaného dítěte a vyhovují jeho často rychlejšímu učebnímu tempu.

Při výběru konkrétních úkolů pro nadané děti

- Vybíráme spíše komplexnější úkoly než úkoly úzce zaměřené.
- Vybíráme úkoly s možností variace obtížnosti.
- Vybíráme úkoly s možností kooperativních i kompetitivních aktivit.

Konkrétní formy péče o nadané dítě jsou obsaženy v třídních vzdělávacích programech.

4. Pojetí a cíle výchovně vzdělávacích činností v Mateřské škole MAITREA – charakteristika vzděl. programu

Obecným cílem výchovně vzdělávacího procesu v Mateřské škole MAITREA je harmonický rozvoj dítěte předškolního věku s důrazem na oblast citovou a morální. Pedagogické působení vychází z vývojové psychologie Rudolfa Steinera, dále z dlouholeté praxe v oblasti waldorfské pedagogiky, významně je inspirováno i prací českého reformního pedagoga Ferdinanda Krcha a zakladatele Milíčova domu v Praze Přemysla Pittera.

Mateřská škola obdržela mezinárodní oprávnění užívat název „waldorfská“.

Vzhledem k tomu, že dítě v předškolním věku potřebuje své síly k rozvoji a upevnění stavby orgánů a své tělesnosti, není naše výchova zaměřena přednostně na rozvoj intelektu. Poskytujeme dětem co nejširší nabídku toho, co rozvíjí vůli, citění a myšlení a co tyto tři oblasti dává do souladu. Veškerá činnost je vedena vědomím, že dítě musí mít možnost spoluprožívat a spoluvytvářet život v MŠ a jejím blízkém okolí. Proto

učitelka provádí všechny činnosti s dětmi (šije, maluje, peče chléb, apod.), principem je zde výchova napodobováním.

Hlavním záměrem práce s dětmi v naší mateřské škole je vytváření bezpečného a láskyplného prostoru plného podnětů pro rozvoj tvořivosti dětí a jejich trvalé radosti ze života. Základní podmínkou utváření dětského společenství v této mateřské škole je respekt k jedinečnosti každého dítěte, jeho individuální svobodě projevu a možnosti volby a rovněž rozvíjení jeho přirozeného nadání, se kterým vstupuje do života. Naše školka podporuje přirozený a harmonický rozvoj dětí v duchovní, duševní a fyzické oblasti a učí děti přistupovat k veškerému bytí na Zemi s hlubokým respektem a úctou.

V oblasti rozvoje vůle je kladen důraz na poskytování vhodných vzorů k napodobování, vytvoření spořádaného okolí s pevným životním rytmem jako základem pro vnitřní jistotu a vlastní smysl pro pořádek, pěstování motorických a tělesných schopností.

V oblasti rozvoje citění nám jde o umožnění rozvoje tvůrčí fantazie prostřednictvím volné hry, pěstování sociálních, kulturních, uměleckých i vyjadřovacích schopností, při malování vnímání barev a jejich vnitřní podstaty, pomocí uměleckého zážitku z pohádek, přírody, říkadel a písní je dítě vedeno k prožití sebe sama v souvislostech kulturně historických i přírodních.

V oblasti myšlení je naším cílem zprostředkovávat a charakterizovat dětem určité jevy tak, aby samo dítě docházelo k vytvoření vlastních i obecných pojmů na základě osobní zkušenosti, tvořit nevědomě působící zkušenosti a návyky, klást důraz na rozvoj řeči a možnost komunikace. Vést děti ke schopnosti pozorovat a vnímat zákonitosti přírody a vesmíru a plynutí času na základě prožitku lidových tradic, zvyků a rituálů, které poskytují dítěti poznání řádu a jistotu vyplývající z rytmicky se opakujících známých dějů, a umožňují vytváření pozitivního vztahu k místu a času, ve kterém se právě nachází. Při práci s dětmi je využíváno všech dostupných poznatků o podstatě lidského života bez jakýchkoliv dogmat a omezení při hlubokém pochopení principů duality a celistvosti.

V oblasti pěstování sociálních kompetencí rozvíjíme u dětí schopnost soucitu, spolupráce, sdílení, sociální sounáležitosti a další vlastnosti, které jim umožní žít trvale v souladu s ostatními lidmi a v souladu s přírodou na této planetě. Rozvíjíme u dětí také jejich sebevědomí, sebedůvěru, sebeúctu a kladné sebehodnocení, které jsou východiskem pro možnost prožít život bez pocitu ohrožení a bez strachu.

Umístění dětí do věkově smíšených tříd nám umožňuje lepší vytváření prosociálního klimatu, vzájemné nápodoby a interakce mezi dětmi různého věku. Usnadňuje adaptační období nově přichozích dětí, hra dětí má

v takové skupině komplexnější charakter. Výhodou věkově smíšené skupiny je rovněž dlouhodobý a pevnější vztah s učitelkou.

MAITREA je školka plná lásky, umožňující dětem prožít sílu osobních vzorů vychovatelů i rodičů a jejich přátel ve vzájemné spolupráci.

5. Principy a metody práce v Mateřské škole MAITREA

“Celý život se podobá rostlině, která neobsahuje pouze to, co se nabízí oku, nýbrž uchovává ve svých skrytých hlubinách i budoucí stav. Kdo má před sebou rostlinu, jež vyvinula teprve listy, ví dobře, že se po nějaké době objeví na listnatém stvolu i květy a plody. A již nyní obsahuje rostlina skryté vlohy k těmto květům a plodům.”

Rudolf Steiner: Výchova dítěte a metodika vyučování

Chceme-li poznat bytost vyvíjejícího se člověka, musíme vyjít z pozorování skryté podstaty člověka vůbec. To však, co je vnějškově na člověku pozorovatelné, tedy například jeho fyzické tělo, je pouze částí celé jeho bytosti. Můžeme také mluvit o několika člancích lidské bytosti, které však nepřicházejí na svět najednou v okamžiku porodu, ale probouzejí se ve svém plnoprávném působení postupně v několika fázích, které nastávají přibližně vždy po sedmi letech života člověka. Obrazně řečeno, přibližně po sedmi letech se v člověku probouzí nová kvalita, a to po celou dobu jeho života. Naším úkolem je připravit podmínky a pečovat o to, aby probouzení těchto nových článků lidské bytosti mohlo do období dospělosti člověka optimálně probíhat. Narození člověka je tedy teprve prvním krokem ke zrození Člověka. Pro nás je proto důležité, jakou životní sílu tento narozený člověk v sobě bude schopen vyvinout, v jaké kvalitě orgány jeho těla budou schopny po celou dobu jeho dalšího života fungovat (jakou budou mít životní formu), aby mohl být zdravý organizmus zdravým nástrojem probouzející se individuality. V centru naší péče o dítě stojí úsilí o posilování toho, co ještě samo nemá potřebnou sílu, ať už se jedná o oblast fyzického zdraví dítěte nebo jeho ještě křehkou psychiku.

Dítě jako „smyslový orgán“

Vývoj člověka probíhá ve víceletých cyklech. Každý člověk v průběhu života prochází jeho jednotlivými fázemi osobitým způsobem a v každé vývojové fázi jsou možnosti pro optimální rozvoj rozmanitých lidských vlastností a sil. V období předškolního věku je dítě zcela v zajetí smyslových vjemů, schopnost identifikace je v této fázi největší. Dítě má přirozenou potřebu rytmu nejen co se týká spánku a bdění, klidu a aktivity, ale i opakování pohybu, zvuku a rytmu. Proto je důležité rozdělení

dne, týdne, měsíce i roku. Všechno se opakuje v pevném rytmu, střídá se napětí s uvolněním.

S vědomím těchto vývojových zákonitostí jsou organizovány některé výchovně vzdělávací postupy v naší MŠ v úzké spolupráci s rodinou.

Péče o naplňování potřeb našich dětí

- **Potřeba náležitého přísunu podnětů zvenčí**

“...Jako před narozením vytvořila pro fyzické lidské tělo správné okolí příroda, tak po narození se má starat o správné fyzické okolí vychovatel.”

Rudolf Steiner: Výchova dítěte a metodika vyučování

Není lhostejné, jak zacházíme s věcmi každodenního života, jak jednáme s ostatními lidmi, jaké postoje vyjadřujeme nebo v sobě neseme. Z tohoto hlediska není podstatné, jaké množství podnětů na dítě působí a kolik poznatků o okolním světě získává, naopak - ***výchovně nejdůležitější je pro nás otázka kvality podnětů, jímž je dítě vystavováno a jimiž je oslovováno.***

To platí i o tvorbě prostředí, ve kterém se dítě nachází, a o předmětech, které používá při svých hrách. Při vytváření prostoru pro dítě jsme vedeni snahou, aby se dítěti dostalo co nejpresnějších smyslových vjemů. Takovou službu vykonají hračky a předměty vyrobené z přírodních materiálů. Přírodní materiály jsou původní přirozená informace o světě kolem nás (nezkreslená a nezkarikovaná, lidským působením neproměněná). Hračka z přírodního materiálu nebo přírodnina sama (plody, kousky různých druhů dřev, hedvábí, len) nesou v sobě stále svou životní sílu příjemně oslovující smysly dítěte (tvar, teplo, jemná barva, povrch apod.).

Preferujeme právě tuto jednoduchost, čistotu tvarů a organický původ předmětů, zejména v dnešní době plné nejrůznějších náhražek všeho druhu.

Malé dítě se teprve učí orientaci v pro něj ještě neznámém světě a pro jistotu v tomto poznávání působí léčivě, vycházíme-li z přirozených životních situací, z toho, s čím může dítě rezonovat, navázat na předchozí podobnou zkušenost, co může přirozeně prožívat, s čím je svou kulturou bytostně spojeno. ***Východiskem našich činností se stává přirozené prožívání běhu roku,*** dějů, které neustále ve svém životě potkává, které jsou vlastně součástí jeho bytosti, a kdy dítě samo se může rovněž kdykoliv cítit organickou součástí přírodních procesů a proměn během roku.

- **Potřeba smysluplného světa**

Rytmus a řád jsou dvě věci, které provázejí člověka i lidstvo od samého počátku jeho existence. Stejně jako dávnému člověku i malému dítěti umožňuje působení existujícího řádu věcí základní orientaci v prožívání času a souvislostí jevů. Rytmus je potom projevem tohoto řádu a pohybem mezi dvěma pólými kvalitami, vždy od jedné k druhé a zase zpět. Člověk se setkává s rytmem již v období před svým narozením a potom během celého svého života, rytmus náleží k jeho fyzické existenci, k fungování jeho tělesné i duševní složky (nádech – výdech, spánek – bdění, tep srdce, chuze, akce – reakce v oblasti vzájemné komunikace), souvisí i s jeho životními podmínkami (střídání dne a noci, příliv – odliv, koloběh roku, koloběh vody, fáze měsíce, zrod – zánik apod.). I dítě vnímá již v době před narozením rytmus matčina dechu, tepu matčina srdce, rytmický proud řeči apod.

Rytmus je projevem řádu. Naši předkové vnímali jeho působení více než dnešní člověk. Přesto, že jejich vnější životní podmínky byly mnohem nepříznivější, oni byli vnitřně vyváženější - byli nesení řádem, rytmicky opakovanými rituály.

Prožitek existence a platnosti řádu věcí, jejich rytmického proměňování a vzájemného podmiňování, dávají pak dítěti v prvních sedmi letech života pocit, že vše má své místo, svůj účel a svůj smysl. A není z tohoto pohledu podstatné, zda nám je smysl věcí aktuálně objasněn v rámci dohodnutých pravidel nebo jej můžeme prožívat jako něco pouze tušeného a působícího skrytě ve slavnostech a jednoduchých rituálech. Jejich prostřednictvím pěstujeme pocit zasazenosti a porozumění sobě samému.

- **Potřeba životní jistoty**

Každý, kdo je dítěti nějak blízký, kdo je pro dítě nějak “jeho” – rodiče, vychovatelé, kamarádi, sourozenci, se mu stává **vzorem k napodobě**. Právě blízká osoba je tím, kdo dítěti zprostředkovává informace o neznámých skutečnostech světa, kdo mu může dávat najevo, že je zde v tomto ještě neznámém prostředí “svými lidmi” bezvýhradně a bezpodmínečně přijímáno. Dospělí jsou tedy těmi, kdo dítěti bezpodmínečným přijetím vyjadřují důvěru v rozsáhlé možnosti jeho vlastní životní cesty. Je důležité umožnit dítěti napodobování zdravých vzorů. Zde má největší význam, jaký je vychovatel člověk, jaké dojmy dítě jeho prostřednictvím dostane, zdali ho může napodobovat.

Podstatnou součástí snahy o posilování dítěte v jeho důvěře v sebe sama je i skutečnost, že všechny činnosti jsou vedeny tak, aby nebylo nutné provádět v hodnocení srovnávání výkonů dětí. Jediným způsobem

hodnocení dítěte a jediným kritériem je pouze jeho vlastní pohyb po cestě, kterou se vydává. Východiskem pro diagnostiku dítěte je pak neustálá snaha o pozorování všech projevů dítěte a jeho aktuální pohody či nepohody.

- **Potřeba vlastní společenské hodnoty**

Jsem-li plně akceptován, jsem schopen akceptovat druhé. ***Věkově smíšené skupiny dětí v naší mateřské škole*** poskytují vyhovující prostor k širokému sociálnímu učení, vytvářejí přirozenější situace pro střetávání názorů a potřeb jednotlivých dětí. Umožňují, aby starší pomohl mladšímu, silnější slabšímu, aby jeden bral ohled na druhého tak, aby celé společenství mohlo fungovat a ***každý se mohl cítit účasten dění*** v něm. S dětmi pracuje vždy jedna stálá učitelka ve třídě v dopolední či odpolední službě. To poskytuje možnost vytváření si podrobné škály každodenních individuálních setkávání s dítětem a z toho vyplývající dostačující znalost jeho potřeb, nálady nebo aktuálního zdravotního stavu. V takovém vztahu je pak vytvářen předpoklad pro to, aby se každé z dětí mohlo cítit ve společném dění ***osobně osloveno***.

- **Potřeba "otevřené budoucnosti"**

Dnešní doba obecně poskytuje dětem velmi málo možností, aby se mohly prožít jako ti, kteří mohou nějakým způsobem zasahovat do chodu věcí a událostí běžného života. Spíše naopak, děti jsou jakoby neustále v závislosti na momentálních okolnostech, jimž jsou vystaveny a jichž se účastní většinou jako pozorovatelé. ***Přirozeností dítěte v období prvních sedmi let života však není role pozorovatele, ale tvůrce.*** Dítě je připraveno měnit, tvořit, zkoušet a hledat nové ještě neznámé prostory a možnosti vlastní realizace. Ne vždy mu ale dnešní svět dospělých ukazuje svou přívětivou tvář. Dítě však ve své přirozenosti chce věřit, že stojí za to absolvovat celou dlouhou cestu životem a naplnit svůj životní příběh. Je tedy základní úlohou dospělého, aby tuto přirozenou touhu pomohl vyživit. Víra v to, že ***svět je dobrý***, je podle Rudolfa Steinera základní podmínkou toho, aby dítě v této první fázi svého života se vůbec mohlo vydat na cestu. Průvodcem a názorným potvrzením skutečnosti, že svět je dobrý, je právě ten, koho má napodobit.

Metody a přístupy užívané v naší mateřské škole

Základními metodami práce s dětmi jsou pro nás princip nápodoby, působení kvalitního prostředí a metoda rytmu a opakování:

Vše, co působí na smyslové orgány - s čím si dítě hraje, v jakém prostředí se pohybuje - ovlivní jeho fantazii, tvořivé síly a svobodný vývoj. Dítě v předškolním věku jako by bylo „jedním smyslovým orgánem“,

napodobuje (zvnitřňuje) vše, s čím se setkává. Nejedná se pouze o to, co se zjevně děje kolem dítěte, nýbrž o všechno, co může vnímat svými smysly; nejde pouze o vnější, ale i o vnitřní duševní gesta vychovávajícího člověka. Z tohoto hlediska není podstatné, jaké množství podnětů na dítě působí a kolik poznatků o okolním světě získává, naopak - výchovně nejdůležitější je zde otázka kvality podnětů, jimž je dítě vystavováno a jimiž je oslovováno. Je důležité umožnit dítěti napodobování zdravých vzorů. Zde má největší význam, jaký je vychovatel člověk, jaké dojmy dítě jeho prostřednictvím dostane, zdali ho může napodobovat, zdali je dospělý skutečně „naplněn výrazem”.

Totéž platí i o tvorbě prostředí, ve kterém se dítě nachází, a o předmětech, které používá při svých hrách. Proto vybavení a hračky volíme především z přírodních materiálů, které zprostředkují přiměřené dojmy z okolí dítěte. Přírodní materiály jsou původní přirozená informace o světě kolem nás (nezkreslená a nezkarikovaná, lidským působením neproměněná). Hračka z přírodního materiálu nebo přírodnina sama (plody, kousky různých druhů dřev, hedvábí, len) nesou v sobě stále svou životní sílu příjemně oslovující smysly dítěte (tvar, teplo, jemná barva, povrch apod.) Prostor naší MŠ je útulnou domácností s náladou opravdovosti, čistoty a sebeovládání - prostředí teplé, krásné a milé – potom je taková i dětská hra. Jeho vytváření je neustálým procesem podle měnícího se ročního období a svátků, změn sociálních vztahů dětí, učitelek a rodičů a vývojem osobnosti dětí a učitelek. Blahodárně zde působí také harmonie barev.

Dítě v předškolním věku se teprve učí orientaci v pro něj ještě neznámém světě. V rámci výchovně vzdělávacích aktivit vycházíme především z přirozených životních situací, z toho, s čím může dítě rezonovat, navázat na předchozí podobnou zkušenost, co může přirozeně prožívat, s čím je svou kulturou bytostně spojeno. Tyto činnosti jsou pravidelně opakovány, stávají se součástí běžných denních rituálů a pro děti zdrojem pocitu uchopitelnosti, přehlednutelnosti a srozumitelnosti světa.

Významné místo v průběhu každého dne v naší MŠ zaujímá klasická pohádka, která je dětem zpočátku vypravována, později předváděna s loutkami. Pohádka je obměňována přibližně za 2 týdny, což umožňuje dětem hluboké procítění děje ve všech detailech a následné přenesení do jejich her. Stejně důležitá jako obsah je přitom celá atmosféra, ve které se vypráví i naslouchá. Nejvhodnější jsou pohádky nedotčené civilizačními hledisky účelnosti a užitečnosti. Každé dítě jejich prostřednictvím prožije obrazy harmonie, střety s nebezpečím a porušení této harmonie, i šťastné konce. Pomocí těchto základních pra-obrazů jednání získává vzory a později pochopení pro jednání své i ostatních.

Uspořádání života dítěte v naší mateřské škole

Z hlediska organizace je život v MŠ podmíněn pevným rytmem roku, týdne a dne.

Hlavními ročními slavnostmi jsou slavnost podzimní rovnodennosti a sv. Martina, v zimě adventní, mikulášská a vánoční slavnost, Tři králové, Hromnice a ve druhé polovině školního roku Masopust, Velikonoce a jarní slavnost, čarodějnice, otvírání studánek a svatojanská slavnost. Práce je zde vedena vědomím, že Země je živoucí organismus, který vždy po roce dospěje k témuž bodu. Čtyřem pólům ročních období odpovídají čtyři hlavní roční slavnosti, ke kterým jsou v průběhu roku připojeny další ve snaze uchopit jejich původní význam pro současnost.

Slavení svátků vycházejících z procesů v přírodě i z tradičně vnímaných slavností našeho kulturního prostředí má ve výchově své místo a je velmi důležité pro pěstování určitých zvyků, poznávání obrazů a symbolů. Vše, co učitelka a rodiče s dětmi dělají nebo co děti nechají dělat, je nutno provázet plnou vnitřní účastí.

Během týdne se pravidelně střídají tyto hlavní společné činnosti:

Malování: Při malování se děti seznamují s barvami, nezobrazují však konkrétní předměty, ale prožívají svět barev, jejich vznikání a prolínání. Děti pozorují, jak se jedna barva setkává s druhou, ohraničuje ji nebo se s ní spojuje, jak vznikají nové barvy, nové formy. Svou fantazií v tom vidí to nebo ono. Tak dítě vyvíjí obdivuhodné intuitivní umění kladení barev. Takovéto malování nevede k soutěživosti nebo k obkreslování, ale je psychologickým lékem, který vyrovnává napětí a únavu z jednostrannosti.

Pečení chleba, příprava müsli: Přípravy pečení chleba se účastní všechny děti. Ráno zadělají společně s učitelkou těsto. Vypracování má na starosti učitelka, děti vypracovávají za doprovodu písni nebo říkadel malé bochánky. Děti projdou celý proces pečení chleba i s předcházejícím mletím celozrnné mouky. Svými smysly zde zažijí působení elementů jako jsou slunce, voda, země i vzduch.

Podobným procesem přípravy pokrmu, při kterém může dítě zažívat uspokojení nad schopností soběstačnosti, je příprava müsli. Dítě na rozdíl od pečení chleba, kde zažívá živý proces přidávání, růstu a kvašení, potravu krájí, dělí a míchá různé druhy ovoce. Všechny tyto činnosti poskytují bohaté smyslové zážitky a jsou i zdrojem nových pracovních a sociálních návyků.

Kreslení: Při kreslení užívají děti voskové pastely v blocích s širokou měkkou stopou na velkém formátu papíru. Dětské práce nehodnotíme a zpravidla nevystavujeme, jde o kreslení pro potěšení a ztvárnění prožitků.

Modelování, práce se dřevem: Základním materiálem při modelování je včelí vosk. Při jeho zpracování si děti pěstují nejen jemnou motoriku, ale i trpělivost, neboť toto zpracování je zdoluhavější než práce s plastelínou. I zde je dána přednost před vysvětlováním nejprve vlastnímu zážitku dětí z práce dospělého, pravidlem při práci je postup od celku k jednotlivostem.

Pohybová výchova:

Pohybová výchova je zde zastoupena především eurythmií, která je spojením pohybu se slovem nebo hudbou. Tato činnost léčivě působí na celý organismus, podporuje správný rozvoj vnitřních, životně důležitých orgánů a pomáhá při utváření řečových schopností i při korekci vad ve výslovnosti. Umožňuje dítěti vžívat a vcítovat se do dějů a nálad, které ztvárňuje při zapojení celé smyslové sféry. Vzhledem k tomu, že eurythmie je zejména sociálním cvičením, je kladen důraz především na volný, přirozený a vydatný pohyb na zahradě nebo na vycházkách. Do programu lze zařadit podle zájmu rodičů i jiné druhy léčebně pohybových aktivit.

Zpěv zde není pojednán jako samostatná řízená činnost. Zpíváme při každé příležitosti, zpěv doprovází umělecké činnosti, pohádky, uvádí kreslení či pečení chleba, je přítomen i při ranních hrách a poledním odpočinku.

V prostoru tříd mohou děti využít **nabídky dalších činností v koutcích aktivity** (kuchyňka, obchůdek, zvýšené dřevěné patro, starožitná postel pro možnost individuálního odpočinku a relaxace v průběhu dne), které si budou moci volit podle svých individuálních zájmů a potřeb. Z hlediska celkové výstavby dne a rytmu činností je žádoucí, aby byla zachována **podmínka rovnováhy mezi volnou hrou dětí** pro rozvoj jejich vlastní iniciativy **a mezi společnou činností skupiny vedené učitelkou.**

Průběh dne je veden snahou o rytmické střídání činností, při kterých dítě může zcela svobodně projevovat svou individualitu a jedinečné zaměření své osobnosti, prožívat své první sociální role a získávat počáteční sociální zkušenost, a činností, ve kterých zažívá sílu společenství, v němž se nachází. Členění dne je tak organickým celkem, ve kterém je dítě neseno jistotou rytmického střídání činností, v nichž se dokáže snadno orientovat a jejichž smysl přijímá stejně přirozeně jako existenci střídání spánku a bdění nebo vdechu a výdechu.

7,00 hod – 9,15 hod	volná hra dětí a činnosti podle dne v týdnu
9,15 hod – 9,30 hod	společné činnosti v kruhu (prstové hry, básně, písňe, pohybové hry, povídání, hádanky, vyprávění)
9,30 hod – 10,00 hod	svačina
10,00 hod – 12,00 hod	pobyt venku
12,00 hod – 12,30 hod	pohádka
12,30 hod – 13,00 hod	oběd
13,00 hod – 14,30 hod	odpolední odpočinek
14,30 hod – 15,00 hod	svačina
15,00 hod – 17,00 hod	volná hra dětí

6. Vzdělávací obsah – integrované bloky

Obsah činností v průběhu roku je uspořádán do jednotlivých celků, které vycházejí tematicky z ročních svátků. Každý ze svátků tvoří jeden blok, který umožňuje prostřednictvím tradičních přírodních a křesťanských obrazů, rituálů a praktických činností prožít určitou konkrétní skutečnost nebo naplnit výchovný cíl.

Uskutečňované činnosti umožňují naplnění předepsaných klíčových kompetencí, jichž má dítě předškolního věku dosáhnout. Těmito klíčovými kompetencemi jsou:

1. kompetence k učení
2. kompetence k řešení problémů
3. kompetence komunikativní
4. kompetence sociální a personální
5. kompetence činnostní a občanské

Stručná charakteristika jednotlivých bloků:

Václavská slavnost – obraz podzimu jako období sklizně úrody a počátku procesu odumírání života v přírodě (rovnodennost – znamení Vah – obraz rozvažování).

Sv. Michael a sv. Václav jako symbol boje s těmito silami (odvaha, statečnost, rozhodnost, schopnost čelit překážkám a nebezpečí)

Období adaptace dětí na život MŠ

Činnosti: básně a písně s motivy kamene, železa, vydatný pohyb venku, běh, překonávání překážek a terénních nerovností, lezení do výšky, sbírání a mletí obilí na mlýnku, první pečení chleba, pohádky vyjadřující souboj, odvahu k překonání sil zla.

Oblasti:

DÍTĚ A JEHO TĚLO

Dílčí cíl: Uvědomění si vlastního těla, oblékání.

Výstup: Napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu.

DÍTĚ A PSYCHIKA

A. Jazyk a řeč

Dílčí cíl: Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností (naslouchání, vnímání, vytváření pojmů, výslovnost).

Výstup: Pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno. Správně vyslovovat.

B. Poznávací schopnosti, myšlenkové operace, představivost a fantazie

Dílčí cíl: Rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení).

Výstup: Poznat většinu toho, čím je obklopeno. K tomu potřebuje využívat všech smyslů.

C. Sebeпоjetí, city a vůle

Dílčí cíl: Rozvoj sebeovládání.

Výstup: Odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory.

DÍTĚ A TEN DRUHÝ

Dílčí cíl: Seznamovat se s pravidly ve vztahu k druhému.

Výstup: Navazovat kontakty s dospělým, kterému bylo dítě svěřeno do péče.

DÍTĚ A SPOLEČNOST

Dílčí cíl: Poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření.

Výstup: Začlenit se do třídy, zařadit se mezi své vrstevníky a respektovat je.

DÍTĚ A SVĚT

Dílčí cíl: Seznamování se s místem a prostředím, ve kterém žije a vytváření si pozitivního vztahu k němu.

Výstup: Orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (v MŠ).

Martinská slavnost - prožitek zkracujícího se dne prostřednictvím tradičních lidských činností

uprostřed kruhu blízkých lidí, prožitek vzájemnosti,
společenství, tepla v lidských vztazích.

Sv. Martin jako symbol lidského soucítění, vzájemné pomoci a
úcty.

Činnosti: básně a písně s motivem světla a lucerniček, drobné činnosti v kruhu kamarádů – tkaní na rámu, vyšívání, praní a česání ovčí vlny, výroba martinských lucerniček a světýlek z dýní, závěsné pohyblivé objekty z přírodnin nebo papíru, venku hrabání listů, pohádky vyjadřující motiv dělení, obdarování.

Oblasti:

DÍTĚ A JEHO TĚLO

Dílčí cíl: Rozvoj a užívání všech smyslů.

Výstup: Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s drobnými pomůckami, grafickým a výtvarným materiálem, apod.).

DÍTĚ A PSYCHIKA

A. Jazyk a řeč

Dílčí cíl: Rozvoj komunikativních dovedností a kultivovaného projevu.

Výstup: Vyjádřit samostatně myšlenky a pocity různými prostředky.

B. Poznávací schopnosti, myšlenkové operace, představivost a fantazie

Dílčí cíl: Posilování přirozených poznávacích citů (radost z objevování, zájem o okolí).

Výstup: Poznat a pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno a zaměřit se na důležitost poznatého (společné znaky, vlastnosti předmětů, rozdíly, vzájemné souvislosti).

C. Sebepojetí, city a vůle

Dílčí cíl: Rozvoj schopnosti sebeovládání.

Výstup: Dětským způsobem projevoval, co cítí (soucit, radost, náklonnost). Ovládat své afektivní chování (tlumit vztek, zlost). Ohleduplnost k druhým, pomoc.

DÍTĚ A TEN DRUHÝ

Dílčí cíl: Osvojení si elementárních poznatků, schopností, dovedností důležitých pro navazování a rozvoj vztahů dítěte k druhým.

Výstup: Respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se o hračky, rozdělit si úkoly.

DÍTĚ A SPOLEČNOST

Dílčí cíl: Rozvoj schopností žít ve společnosti ostatních lidí, vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství užívané.

Výstup: Chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé.

DÍTĚ A SVĚT

Dílčí cíl: Osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření bezpečného prostředí.

Výstup: Zvládat běžné činnosti a požadavky na dítě kladené i jednoduché praktické situace, chovat se přiměřeně a bezpečně.

Advent - prožitek nálady adventního času - zamyšlení, tajemství, cesta k porozumění druhému člověku, vnitřní ztišení jako prostor pro druhého, Vánoce jako symbol příchodu nového života po období odumření (návrat Slunce, zrození světla z temnoty noci).

Činnosti: činnosti podporující myšlení – cvičení jemné motoriky, úklid – nastolování pořádku a řádu ve věcech, básně a písně s adventním obsahem a později vánoční koledy, vyprávění a poslechové činnosti, pečení cukroví (formování, vykrajování, válení, lití), výroba vánočních přání, ozdob a řetězců ze slámy, drobné dárky, dětská vánoční hra, hádanky.

- postupné budování jesliček (po týdnech: minerály, rostliny, zvířata, lidé), poslech adventních příběhů, pohádky s motivem očekávání.

Oblasti:

DÍTĚ A JEHO TĚLO

Dílčí cíl: Osvojení si věku přiměřených praktických dovedností, vytváření zdravých životních návyků.

Výstup: Zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit, udržovat pořádek, zvládat jednoduché práce). Zacházet s výtvarnými pomůckami a materiálem.

DÍTĚ A PSYCHIKA

A. Jazyk a řeč

Dílčí cíl: Rozvoj řečových schopností a dovedností receptivních (vnímání, naslouchání a porozumění) i produktivních (výslovnost, vytváření pojmů mluvního projevu a vyjadřování).

Výstup: Naučit se z paměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu, apod.)

B. Poznávací schopnosti, myšlenkové operace, představivost a fantazie

Dílčí cíl: Rozvoj zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, rozvoj paměti a pozornosti.

Výstup: Záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost.

C. Sebepojetí, city a vůle

Dílčí cíl: Rozvoj a kultivace mravního a estetického vnímání, cítění a prožívání.

Výstup: Uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání).

DÍTĚ A TEN DRUHÝ

Dílčí cíl: Posilování vztahu k ostatním lidem (v rodině, MŠ, v dětské skupině, apod.).

Výstup: Vnímat co si druhý přeje či potřebuje (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu dítěti, mít ohled na druhého, nabídnout pomoc).

DÍTĚ A SPOLEČNOST

Dílčí cíl: Seznamování se se světem lidí, tradic a umění.

Výstup: Vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných technik a dovedností (kreslit, malovat, modelovat, tvořit z papíru a jiných materiálů).

DÍTĚ A SVĚT

Dílčí cíl: Seznamování se s místem, kde dítě žije a vytvoření pozitivního vztahu k němu.

Výstup: Osvojit si poznatky o okolí prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně přínosné a zajímavé a jemu pochopitelné.

Vánoční hra v provedení rodičů

Masopust - Nový rok jako symbol optimismu a nové perspektivy, prožitek vrcholného období zimy v jeho tradičním pojetí jako období začátku pronikání životních sil z nitra Země na povrch.

Masopust jako symbol živelnosti – cesta sebevyjádření, seberealizace, pocitu dostatku („hodování“) a radosti, podpora nápadů a experimentování, prožívání různých rolí, soutěžení.

Činnosti: básně a písně o zvířátkách, masopustní říkadla, zvukové experimenty – hra s tóny i rytmem, dramatizace příběhů, vyrábění masek a papírových panáků, smažení koblih, barevné mozaiky a mandaly, navlékání skleněných korálek, vločky z hedvábného papíru, výroba kalendářů – plánování budoucích činností, dostatek volného pohybu povzbuzujícího dýchání a krevní oběh, odlévání svíček ze včelího vosku, krmení ptáků nebo zvířat, pohádky s motivem hojnosti nebo s náladou působení skrytých procesů v přírodě.

Oblasti:

DÍTĚ A JEHO TĚLO

Dílčí cíl: Osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě.

Výstup: Koordinovat pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou, ovládat dech, sladit pohyb se zpěvem.

DÍTĚ A PSYCHIKA

A. Jazyk a řeč

Dílčí cíl: Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností (nové pojmy, výslovnost, naslouchání), osvojení si dalších forem sdělení (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické).

Výstup: Domluvit se slovy i gesty, improvizovat, správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči.

B. Poznávací schopnosti, myšlenkové operace, představivost a fantazie

Dílčí cíl: Rozvoj smyslového vnímání – zpřesňování, přechod od konkrétního myšlení k slovně logickému (pojmovému). Rozvoj paměti a pozornosti – přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným.

Výstup: Zapamatovat si krátké texty. Vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech.

C. Sebepojetí, city a vůle

Dílčí cíl: Získávání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci.

Výstup: Uvědomovat si svou samostatnost, individuálně vyjádřit vlastní názory.

DÍTĚ A TEN DRUHÝ

Dílčí cíl: Vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti, apod.).

Výstup: Odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná.

DÍTĚ A SPOLEČNOST

Dílčí cíl: Rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí, přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané.

Výstup: Poznat a pochopit, že každý má ve společenství (ve třídě) svou roli, podle které je třeba se chovat. Uplatňovat návyky v základních formách společenského chování (zdravení, rozloučení, poprosit, poděkovat, požádat o pomoc).

DÍTĚ A SVĚT

Dílčí cíl: Vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a proměnách.

Výstup: Vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý, pozoruhodný a pestrý, jak svět přírody tak svět lidí.

Volná hra dětí

Jarní slavnost - rytmizace, opakování, hledání vnitřního řádu v období všeobecného vnějšího pohybu a změn v přírodě (rašení, bujení).

Velikonoční zajíc jako symbol altruismu a překonání vlastních potřeb, vejce jako symbol nového života, proutí jako symbol proudící životní síly.

Činnosti: poznávání a pozorování probuzené přírody pohyb, tradiční dětské činnosti a hry, básně a písně o jaru, práce na zahradě – úprava záhonů, vysévání květin a zeleniny, splétání proutků, otloukání píšťalek, cvrnkání kuliček, výroba ptáčků z vizovického těsta nebo ovčí vlny, zážitky s vodou, zdobení velikonočních kraslic, pečení tradičního velikonočního pečiva, nové ztvárnění prostor MŠ, pohádky vyjadřující životní sílu a odhodlání, odpuštění a obětování.

Oblasti:

DÍTĚ A JEHO TĚLO

Dílčí cíl: Rozvoj fyzické a psychické zdatnosti, osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře osobní pohody i pohody prostředí.

Výstup: Vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů. Uplatňovat základní hygienické a zdravotně preventivní návyky.

DÍTĚ A PSYCHIKA

A. Jazyk a řeč

Dílčí cíl: Osvojení si některých poznatků a dovedností předcházejících čtení a psaní – rozvoj zájmu a různé formy sdělení.

Výstup: Porozumět slyšenému (sledovat děj), vyprávět příběh.

B. Poznávací schopnosti, myšlenkové operace, představivost a fantazie

Dílčí cíl: Vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem.

Výstup: Chápat elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky užívat (porovnávání, třídění, uspořádání předmětů podle určitého pravidla).

C. Sebepojetí, city a vůle

Dílčí cíl: Získání schopnosti záměrně řídit své chování a ovlivňovat vlastní situaci.

Výstup: Ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování.

DÍTĚ A TEN DRUHÝ

Dílčí cíl: Ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i s dospělými.

Výstup: Odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná. Přijímat a uzavírat kompromisy.

DÍTĚ A SPOLEČNOST

Dílčí cíl: Porozumění základním projevům neverbální komunikace, v přirozeném a sociokulturním prostředí.

Výstup: Porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých. Vyjednávat s dětmi i dospělými, dohodnout se na společném řešení.

DÍTĚ A SVĚT

Dílčí cíl: Rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám.

Výstup: Mít povědomí o významu životního prostředí pro člověka, uvědomit si, jakým způsobem se děti a ostatní chovají, ovlivňují vlastní zdraví a životní prostředí.

Letnice – prožitek vztahu k nejbližší osobě (svátek matek), starosti o ni, pocitu péče o ni, poděkování.

Otvírání studánek – královničky jako symbol uvolnění léčivých sil Země vnitřním očištěním, pták jako symbol svobodného ducha a svobodné vůle.

Činnosti: básně a písně o maminkách nebo vztahu k někomu blízkému nebo se vztahem k otvírání studánek a elementárním bytostem, vyrábění drobných dárků pro maminky, v dílně výroba lodiček z kůry stromů nebo větrníků, sbírání bylin, holubičky z papíru nebo včelího vosku, pečení svatodušního koláče, pohádky vyjadřující motivy probuzení, osvobození, sebeuvědomění, spolupráce.

Oblasti:

DÍTĚ A JEHO TĚLO

Dílčí cíl: Zdokonalování dovedností a rozvoj pohybových schopností (koordinace a rozsah pohyb, hrubá a jemná motorika, dýchání, koordinace ruky a oka...), ovládnutí pohybového aparátu a funkcí. Vytváření zdravých životních návyků a postojů.

Výstup: Vědomě napodobit jednoduchý pohyb a přizpůsobit jej podle pokynu. Vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů.

DÍTĚ A PSYCHIKA

A. Jazyk a řeč

Dílčí cíl: Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních i produktivních.

Výstup: Správně vyslovovat, ovládat dech, tempo řeči, intonaci a zvládnout dramatickou úlohu.

B. Poznávací schopnosti, myšlenkové operace, představivost a fantazie

Dílčí cíl: Posilování přirozených poznávacích citů (zvědavost, zájem, radost z objevování) a vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem.

Výstup: Soustředit se na činnost, udržet pozornost, vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušeností k činnosti.

C. Sebepojetí, city a vůle

Dílčí cíl: Rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat. Rozvoj estetického vnímání a citění.

Výstup: Uvědomovat si příjemné a nepříjemné prožitky, projevovat co cítí, ovládat své afektivní chování.

DÍTĚ A TEN DRUHÝ

Dílčí cíl: Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem, vytváření prosociálních postojů.

Výstup: Komunikovat vhodným způsobem s dospělým, respektovat ho, přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat přátelství.

DÍTĚ A SPOLEČNOST

Dílčí cíl: Rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí, náležet k tomuto společenství a přijímat jeho základní hodnoty.

Výstup: Uplatňovat návyky v základních formách společenského chování (pozdravení, rozloučení, požádání, poděkování, neskákání do řeči, uposlechnutí pokynu,...).

DÍTĚ A SVĚT

Dílčí cíl: Pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a zničit.

Výstup: Pomáhat pečovat o okolní prostředí, dbát o pořádek a čistotu, starat se o rostliny, chránit přírodu v okolí.

Svatojánská slavnost - prostřednictvím sběru léčivých bylin a péče o zahradu a své okolí prožitek síly vrcholícího období léta v jeho plnosti forem před počátkem působení sil útlumu v přírodě, nálada obratu, proměny Sv. Jan jako symbol zralosti a obratu – kvalitativní změny v přírodě i v nitru člověka (nejen já, ale i druhí).

Činnosti: básně, pohybové hry a písně s letní tematikou (motivy tance, ohně, slunce - byliny, víly), lisování rostlin, vytváření herbáře, pletení věnečků, pečení svatojánského koláče, pohádky o vílách, čarování, slunci, moci přírodních sil.

Oblasti:

DÍTĚ A JEHO TĚLO

Dílčí cíl: Rozvoj fyzické a psychické zdatnosti, osvojení si věku přiměřených praktických dovedností.

Výstup: Zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony, zacházet s pracovními pomůckami, rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí.

DÍTĚ A PSYCHIKA

A. Jazyk a řeč

Dílčí cíl: Rozvoj komunikativních dovedností verbálních i neverbálních a kultivovaného projevu.

Výstup: Domluvit se slovy i gesty, vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nálady, pocity ve vhodně formulovaných větách.

B. Poznávací schopnosti, myšlenkové operace, představivost a fantazie

Dílčí cíl: Rozvoj tvořivosti.

Výstup: Postupovat a učit se podle pokynů, řešit problémy, úkoly a situace, předkládat nápady.

C. Sebepojetí, city a vůle

Dílčí cíl: Rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě.

Výstup: Uvědomovat si své silné a slabé stránky, učit se hodnotit své osobní pokroky, přijímat pozitivní ocenění i neúspěch.

DÍTĚ A TEN DRUHÝ

Dílčí cíl: Ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými lidmi.

Výstup: Uplatňovat své individuální potřeby, přání i práva, bránit se násilí jiného dítěte, chovat se obezřetně při setkání s cizími lidmi.

DÍTĚ A SPOLEČNOST

Dílčí cíl: Vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národů. Vytvoření základu aktivního postoje ke světu a pozitivního vztahu ke kultuře a umění.

Výstup: Chovat se zdvořile a přistupovat k druhým lidem bez předsudků, dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě. Vnímat umělecké a kulturní podněty, říci co bylo zajímavé a co je zaujalo.

DÍTĚ A SVĚT

Dílčí cíl: Poznávání jiných kultur, vytvoření povědomí a vlastní sounáležitosti se světem, s živou i neživou přírodou, společností i lidmi.

Výstup: Pomáhat, pečovat o životní prostředí (dbát o čistotu, třídit odpady, starat se o rostliny, chránit přírodu, živé tvory). Mít povědomí o existenci různých kultur zemí a vesmíru.

Vzdělávací přínos a smysl těchto bloků:

Funkce poznávací – dítě se seznamuje s významem jednotlivých tradičních svátků roku, získává porozumění pro symboly kultury, ze které vychází, a její historii. Vnímá proměny kvalit přírody v průběhu roku a stává se součástí jejího řádu.

Funkce emocionální – slavnost poskytuje dítěti prožitek naplněného očekávání, pocit nasycení, uskutečnění, oddělením času svátečního a času všedního přináší citové uspokojení a pocit životní pohody a umožňuje jeho plnohodnotné prožití.

Funkce sociální – slavnost připravuje a prožívá dítě nejen se „svými lidmi“ ze školního společenství, ale i v rámci širšího okolí MŠ a také se svou rodinou. MŠ tak naplňuje princip komunitní školy – stává se místem vzájemného setkávání.

Funkce volní – věci docházejí k cíli, má tedy smysl se o ně pokoušet – splnění úkolu přináší pocit seberealizace, zvyšuje vědomí vlastní hodnoty a uspokojení ze spolupráce. Dochází k posílení vůle – dítě není pouze pozorovatelem skutečnosti, ale jejím tvůrcem – získává množství nových kompetencí.

Funkce etická – každý z jednotlivých obrazů se stává trvalou součástí osobnosti dítěte, mravním návykem, součástí dětského já, vnitřní životní potřebou – prožité obrazy se stávají samozřejmostí v budoucím interpretačním rámci života.

Funkce estetická – vytváříme v průběhu přípravy slavnosti prostředí naplněné harmonií a krásou (slavnostní okamžik, slavnostní nálada – úklid, zdobení)

Funkce ekologická – jednotlivá období roku a jednotlivé charakterové rysy osobnosti člověka vnímané prostřednictvím obrazů jsou výrazem jednoty bytí na Zemi – jsme svým jednáním spojeni se Zemí a její duševností. Ta v jednotlivých obdobích oslovuje a probouzí naše konkrétní lidské kvality (odvaha, soucit, porozumění, seberealizace, schopnost proměny, bdělost, naslouchání apod.) – Země a jsoucno jsou nesené shodným řádem bytí, nelze je od sebe oddělit.

Diferenciace činností podle věku dětí:

Mladší děti se učí převážně nápodobou a rytmicky uspořádanými procesy, pro nejstarší děti jsou připraveny kromě náročnějších úkolů v oblasti rozvoje sociálních dovedností také úkoly směřující k rozvoji dovedností potřebných pro vstup do školy. Každé dítě má svůj dlouhodobý „projekt“, na kterém systematicky pracuje (šití penálu, zvířátka z filcu, výroba hudebního nástroje ze dřeva, zhotovení vodního mlýnku apod.). Jednou týdně odpoledne probíhá pro předškoláky seznamování s hrou na pentatonickou flétnu a osvojování si prvních hudebních dovedností včetně dechových cvičení. Jednou týdně odpoledne je pro ně také připravena rukodělná tvořivá činnost a činnosti podporující rozvoj jemné motoriky a poznávacích schopností.

7. Podmínky a organizace

Prostorové podmínky

Charakter budovy:

a) budova MŠ:

- **centrální hala**, v hale s nachází pec na pečení
- z haly **vstupy do prostor jednotlivých tříd** (přes šatny dětí, šatny dospělých a sociální zařízení pro děti i dospělé), **vstup do kuchyně a do kanceláře školky, sborovna**
- v každé **třídě** kuchyňská linka pro výdej pokrmů a prostor pro stolování dětí, u každé třídy je **herna**
- **ložnice** pro odpolední odpočinek (asi 15) dětí
- **sál** v prvním patře – prostor pro výuku eurytmie a jógy a odpolední klidové aktivity dětí
- prostor **kuchyně** – přiléhá sklad potravin, tři komory a sociální zařízení pro zaměstnance kuchyně. Kuchyně slouží i pro cizí strážníky – (do 55 strážníků), výdej do přinesených nádob

b) budova pro setkávání maminek:

- prostor pro Rodinný klub (rodiče s dětmi do 3 let), pokojík pro lektory vzdělávacích kurzů, popř. pro stážisty

c) k areálu školky patří také domek pro umělecko-řemeslné aktivity dospělých (rodičů):

- místnost pro činnosti při kterých je potřeba vody (malování, modelování, keramika), místnost pro práci s vlnou a textilem (česání, tkaní, předení)
- místnost pro práci se dřevem a proutím

- před školkou je venku prostor pro hry dětí s pískovištěm
- zahradní domek pro uskladnění hraček a zahradního nářadí
- přístřeší pro ustájení zvířat (ovce, pes) s výběhem
- prostor pro pěstování zeleniny a bylin

Závěrečné práce nejstarších dětí

Personální podmínky:

Ve školce pracují čtyři učitelky a ředitelka, všechny mají plnou kvalifikaci. Tři z učitelek také studují víceletý seminář waldorfské pedagogiky a absolvovaly praxe v zahraničních i českých waldorfských mateřských školách. S dětmi pracuje také několik hodin týdně další „pan učitel“, zejména v oblasti řemeslných činností. Ten absolvoval dvouletou praxi v sociálně terapeutickém centru ve Švýcarsku. Všichni se individuálně dále vzdělávají v oblasti waldorfské pedagogiky formou samostudia nebo absolvování tematicky blízkých seminářů.

Psychosociální podmínky, životospráva:

Prostředí školky a tříd je příjemné a působí rodinným dojmem. Je vybaveno dostatečným množstvím hraček a pomůcek z přírodních

materiálů, veškeré zařízení je vyrobeno a povrchově ošetřeno ekologicky šetrným způsobem. Hračky jsou umístěny v otevřených policích a proutěných košících tak, aby k nim měly děti snadný přístup. Protože jsou třídy věkové smíšené, jsou ve třídách hračky pro děti různých věkových skupin. Rovněž i některé nabízené činnosti umožňují starším dětem samostatnější zapojení do života školky, především v sebeobslužných a výtvarných činnostech. Ve třídách je také prostor, kde mohou děti v případě potřeby odpočívat.

Pro práci s dětmi nevyužíváme multimediální techniku. Naopak, ve snaze o budoucí mediální svéprávnost dětí usilujeme v oblasti rozvoje mediální pregramotnosti o posilování budoucí schopnosti dětí odolávat mediálním rizikům (v průběhu svého vývoje chápat, na jakém principu média fungují a v jaký prostor jim v životě poskytnout).

Kroky k mediální svéprávnosti:

1. Přímý kontakt s poznávaným světem pomocí smyslového vnímání a prožitkového učení přináší senzomotorickou integraci (celistvé propojení smyslového vnímání a pohybu) jako první stupeň budoucího sebevědomého zacházení s médii (nabídka rozmanitého smyslového materiálu, sebeobslužné činnosti, volný pohyb v přírodě, postřehové hry apod.)
2. Posilování kontaktu s druhými lidmi rozvíjením slovní zásoby a komunikačních schopností dětí přináší budoucí odolnost vůči neosobním typům mediálních kontaktů (pravidelné vyprávění pohádek, divadlo hrané i pomocí pohyblivých obrázků, práce s knihou, vyprávění příběhů, „mluvení pohybem“ apod.)
3. Zařazování uměleckých a jednoduchých řemeslných činností přiměřených ranému věku dítěte a jejich prožívání s dospělým posiluje v budoucnu potřebu využívat vlastní tvůrčí schopnosti (terapeutické malování, práce s přírodními materiály, tradiční techniky, práce na zahradě apod.)
4. Otevření prostoru pro kultivaci vnímavosti (dostatek času pro volnou hru, život v rytmech, vhodné vzory k nápodobě, jemně utvářený interiér, prostor pro ticho a ztišení se, věkově smíšené skupiny apod.)
5. Podpora budoucí schopnosti výběru, preference činností a hospodaření s časem__ zvyšuje odolnost vůči manipulaci a dispoziční ke kritické reflexi (princip „víme o tom všechno?“ – prožitek jasných a dítěti pochopitelných smysluplných činností v rámci projektových celků, experimentování, objevování - např.

solární fotografie, pěstování motýlů z larev, pěstební aktivity na zahradě až po sklizeň, péče o zvířata)

Tyto kroky jsou zdrojem kompetencí nutných při odpovědném zacházení s médii v pozdějším období. (příl. č. 4)

Poskytujeme dětem láskyplné a pevné hranice. Snažíme se, aby volná hra a strukturované činnosti byly v rovnováze. Dbáme na jasnou a věku přiměřenou komunikaci. Pečujeme o smyslovou a emocionální pohodu dětí, podporujeme děti ve vyjadřování emocí a potřeb. Vytváříme kulturu nenásilí, nesoutěživosti a neposuzování.

Adaptace dítěte probíhá pozvolna po nástupu do školky. Po několik dnů je možná přítomnost rodiče. Považujeme ji za dlouhodobý proces, který zahrnuje nejen uvyknutí dítěte na pobyt bez rodiče, ale především napojení dítěte na rytmus školky.

Jsme komunitní školkou a pečujeme o dobré vztahy a zdravé sociální prostředí.

Mateřská škola poskytuje **pestrou stravu odpovídající zásadám racionální výživy**, respektuje při stravování individuální zdravotní hlediska dětí. Jídelníček konzultujeme s rodiči a zajímáme se o stravovací zvyklosti v jednotlivých rodinách. Děti se účastní přípravy svačín, úpravy stolu před i po jídle a k jídlu je jim poskytován dostatek času. V průběhu dne se mohou kdykoliv napít, k dispozici mají neslazené bylinné a ovocné čaje nebo přírodní ovocné šťávy. Přednostně jsou nakupovány produkty ekologicky šetrného zemědělství.

Odpolední odpočinek – malé děti odpočívají v postýlkách, velké děti mohou odpočívát kratší dobu na matracích v sále v prvním patře budovy a pak jim jsou individuálně nabídnuty klidové činnosti. Vycházíme z poznatků o důležitosti a potřebě spánku a odpočinku dětí, který je významnou součástí psychohygieny, a jsme si vědomi toho, že v dnešní době je spánek velmi zanedbáván. Děti do věku přibližně 5 let ukládáme ke spánku, ten má v rytmu našeho dne své pevné místo. Starší děti jsou prostorově odděleny, aby mladší při odpočinku nerušily.

Práce dětí – mokré filcování

Evaluační systém

Předmětem hodnocení činnosti naší mateřské školy jsou především tyto oblasti:

- 1) **Jak jsou naplňovány potřeby našich dětí** (potřeba náležitého přísunu podnětů zvenčí, smysluplného světa, potřeba životní jistoty, vlastní společenské hodnoty a potřeba otevřené budoucnosti)? = evaluace jednotlivých integrovaných bloků v rámci tříd a hodnocení třídy dětí
- 2) **Jak jsou naplňovány cíle a záměry výchovně vzdělávacího působení v naší MŠ** (vytváření bezpečného a láskyplného prostoru plného podnětů pro rozvoj tvořivosti dětí a jejich trvalé radosti ze života, poskytování vhodných vzorů k napodobování, umožnění rozvoje tvůrčí fantazie prostřednictvím volné hry, rozvíjení schopnosti soucitu, spolupráce, sdílení a sociální sounáležitosti a rozvíjení sebevědomí, sebedůvěry, sebeúcty a kladné sebehodnocení dětí)? = hodnocení na úrovni MŠ vzhledem k ŠVP

- 3) **Jaká je kvalita sociálních vztahů v prostředí naší MŠ** (spolupráce s rodiči, komunikace v kolegiu pracovníků, rozložení a naplňování kompetencí jednotlivých členů kolegia, komunikace s veřejností, komunikace se zřizovatelem)? = hodnocení podmínek a práce pedagogického sboru na úrovni MŠ
- 4) **Hospodaření školky MAITREA**

Prostředky evaluace:

Hodnocení činnosti naší MŠ probíhá především formou provozně pedagogických konferencí – pracovních kolegií v týdenním rytmu. Tato kolegia jsou zároveň pedagogickou radou. Konferencí se všichni přítomní účastníci jako rovnoprávní partneři. Jejich předmětem jsou veškeré otázky pedagogické práce a rozvoje školy. Konference je členěna na část studijní, pedagogickou a správně-organizační. Studijní část je věnována rozpracování poznatků o člověku a s tím souvisejícím otázkám didaktiky a metodiky.

V pedagogické části konference jsou na programu zprávy o probíhajících výchovně vzdělávacích činnostech a konzultace o jednotlivých dětech (= hodnocení jednotlivých dětí).

Ve správně – organizační části jsou projednávány různé otázky organizace života mateřské školy i jejího správního a technického provozu. Konference se tak stávají účinným orgánem pro vzájemné poznávání a uvědomování si spoluodpovědnosti každého jedince za chod celého organismu školy.

Rozhodování v pedagogických a organizačních otázkách je výsledkem společného konsensu, odpovědnost v této oblasti je tedy na základě principů waldorfské pedagogiky společná (příl. č. 1).

Odpovědnost za správní oblast a hospodaření nese ředitelka MŠ. Tento způsob spolupráce přispívá k vědomému postoji každého k projednávané otázce, k vnímání a respektování názorů ostatních, a k vytváření rovnoprávného společenství.

Hodnocení přímého pedagogického působení v jednotlivých skupinách dětí je prováděno formou hospitací ředitelky. O hospitacích i o společných konferencích jsou vedeny písemné záznamy.

Každá ze tříd si vede vlastní Pedagogický deník, který umožňuje reflexi práce s dětmi i jejího působení v rámci celého organismu školky, frekvence zápisů učitelky je po blocích. Tento pedagogický deník slouží k sebereflexi učitelky a reflexi jejího působení na děti.

Průběh rozvojových pokroků dítěte po dobu jeho docházky do naší školky je zachycen v jeho Osnově pro pozorování dítěte (příl. č. 2). Rozhovory o jednotlivých dětech v rámci kolegií probíhají na základě Metodické osnovy (příl. č. 3)

Hlavní metody pedagogické diagnostiky, které používáme při práci s dětmi, jsou pozorování dítěte, rozhovor s dítětem i o dítěti, analýza pedagogické dokumentace, výtvorů a činností dítěte.

Výroční zpráva podává přehled o průběhu výchovně vzdělávacího procesu v každém konkrétním roce a je vždy zveřejňována na stránkách školky.

Časové rozvržení evaluace:

Provozně pedagogické konference probíhají jednou za dva týdny.

Září:

Posouzení vhodnosti a přiměřenosti podmínek, ve kterých se bude proces výchovy odehrávat (diskuze na pedagogické poradě, záznam).

Leden:

Analýza kvality práce pedagoga a spolupráce dospělých (diskuze na pedagogické poradě, záznam).

Červen:

Zpětná vazba – zpracování hodnotící zprávy.

Na základě rozhovorů o dítěti v rámci těchto konferencí a na základě individuálního pozorování dítěte jsou údaje do Osobního listu dítěte doplňovány průběžně, portfolio dítěte je připraveno pro rodiče k nahlédnutí kdykoliv v průběhu školního roku.

Hospitace u každé z učitelek se uskuteční 2x za školní rok.

Vyhodnocení rizik aneb co nemůžeme plně zajistit a ovlivnit:

Spojování dětí při mimořádných situacích (absence učitelek, velká nemocnost)

Omezený provoz a uzavření MŠ v části období hlavních školních prázdnin (nutné opravy a údržba, malování, generální úklid)

Nemocnost dětí (snadné přenášení onemocnění ve velkém kolektivu, nedostatečné množství protilátek nebo oslabená imunita pro předchozím onemocnění dítěte)

Různé stravovací návyky dětí (odmítání některých typů potravin z důvodu jejich neznalosti z domova – do jídla děti nenutíme, usilujeme o postupné přivykání)

Nesprávná výslovnost dítěte (ve školce poskytneme dětem správný řečový vzor, k nápravě je však potřeba především doma v rodině každodenní

krátkodobé cvičení v tichém, přijímajícím a klidném prostředí – nejlépe dle rad specialisty. K nápravě napomáháme i pomocí léčebné individuální eurythmie.).

Zdroje informací:

Bílá kniha. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001. ISBN 80-211-0372-8
Online, dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol> [cit. 2019-12-26]

HECKMANN, Helle: Pět zlatých klíčů k naplněnému životu s dětmi od narození do sedmi let. Praha, Malvern, 2019.

KELLER, Godi: Škola srdce(m). Praha, Malvern, 2018.

OPRAVILOVÁ, Eva: Předškolní pedagogika. Vydání 1. Praha: Grada, 2016. 220 s. Pedagogika.

SMOLKOVÁ, Táňa: Dítě v úctě dítě přijmout. Vzdělávací program waldorfské mateřské školy. Praha, Maitrea, 2007.

SMOLKOVÁ, Táňa: Na cestě od lilie k růži. Praha, Maitrea, 2009.

STEINER, Rudolf: Výchova dítěte a metodika vyučování, Baltazar, 1993.

STEINER, Rudolf: Všeobecná nauka o člověku jako základ pedagogiky. Orpheus. 2003

ZUZÁK, Tomáš: Hledání vztahu jako základ pedagogiky. Hranice: Fabula, 2004.

STREIT, Jacob: Proč děti potřebují pohádky, Baltazar, Praha 1992.

GLÖCKLER, Michaela.: Chodit, mluvit, myslet, Malvern, Praha 2007.

WEBER, Andreas: Víc bláta!: Děti potřebují přírodu, Malvern. Praha 2015

BOOGERD, Cornelis: Éterné tělo ve výchově malých dětí, Fabula, Harnice 2009

FUNK, Karel: Děti, poslové z neznáma, Malvern, Praha 2017

Zákony

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) [online] 2004 [cit. 2019-06-16] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>

Zákon č. 563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

Vyhláška č. 151/2018 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 280/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky hodiny

Vyhláška č. 27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých.

Online zdroje

Prohlášení mezinárodní asociace pro waldorfské vzdělávání ve věku 0-7 let IASWECA <http://www.iaswece.org/waldorf-education/what-is-waldorf-education/>

Mediální výchova ve waldorfské mateřské škole

„Budeme dobrými učiteli jen tehdy, budeme-li se živě zajímat o všechno, co se ve světě děje“.

Rudolf Steiner

Moderní pedagogika by měla respektovat a zohledňovat lidský vývoj a jeho jednotlivé fáze. Měla by u dětí podporovat schopnost nalézat odpovědi a řešit problémy, kdykoliv to budou v životě potřebovat. Mediální výchova je v současnosti často zjednodušeně pojmána pouze jako zacházení a dovednost obsluhy digitálních přístrojů, jimiž jsme ve svém životě stále více obklopeni. Waldorfská pedagogika usiluje o jiné uvažování o mediální výchově, snaží se vést děti k tomu, jak zacházet s médii ve výchově kritičtější, udržitelnější a především zodpovědnější způsobem tak, abychom u dítěte posilovali schopnost budoucí mediální svéprávnosti. Naším cílem je tedy vést děti ke schopnosti používat média ve svém životě rozumně.

„Nové technologie jako smartphony a tablety vedou k tomu, že narůstá čas, který děti průměrně tráví s očima upřenými na obrazovku. Vědci z celého světa zkoumají, jaké dlouhodobé dopady mohou mít všudypřítomné obrazovky na vývoj mozků dětí.“

(Martin Jan Stránský)

„Do dvou let věku by dítě nemělo vůbec sedět před obrazovkou!“ To je zřejmě nejčastěji mediálně citovaná věta z nových doporučení, která vydala Světová zdravotnická organizace (PDF).

Doporučení WHO ohledně každodenní aktivity			
Věk dítěte	Fyzická aktivita	Sedavá aktivita	Spánek
Do 1 roku	Hra na podložce (co nejvíce) Alespoň 30 minut na břiše v průběhu dne	Maximálně hodinu denně připoutané Žádná obrazovka V sedě doporučeno vyprávění a čtení	12 až 17 hodin spánku denně
1 až 2 roky	Alespoň 180 minut různých pohybových aktivit Včetně intenzivních aktivit, čím více, tím lépe	Maximálně hodinu denně připoutané Do dvou let věku žádná obrazovka, poté maximálně hodina denně (raději méně)	11 až 14 hodin kvalitního a pravidelného spánku
3 až 4 roky	Alespoň 180 minut různých pohybových aktivit Alespoň 60 minut intenzivního pohybu, čím více, tím lépe	Maximálně hodinu denně připoutané Ne více než hodina před obrazovkou (lepší je méně)	10 až 13 hodin kvalitního a pravidelného spánku

Zdroj: https://www.idnes.cz/technet/veda/deti-rodice-doporuceni-obrazovky-mobily-aktivity-spanek-objevovani-who-pediatrici-psychologove.A190507_133335_veda_pka

Mediální výchova ve waldorfské pedagogice má vzhledem k vývojovým zákonitostem dítěte dvě podoby – **nepřímou mediální výchovu a přímou mediální výchovu**. Podstatou v raném věku dítěte je rozvoj takových schopností a dovedností, které budou všichni jednou nutně potřebovat, ale které nemohou získat jen samotným používáním médií. V mateřské škole tedy provádíme nepřímou mediální výchovu. Rozvoj schopností prostřednictvím smyslového poznání a výchovu, jejíž podstatou je rozvíjení vztahů a sociálních kompetencí, považujeme za podstatnější než trénink dovedností sloužících k pozdější schopnosti využívání médií. Vycházíme z toho, že trénink dovedností nemůže zastoupit vývojová hlediska a schopnosti pro poznávání světa a že mediální způsob uchopování skutečnosti je pouze jeden ze způsobů. Aby vývoj dítěte mohl probíhat zdravým způsobem, mělo by předtím mít možnost vyvinout vlastní způsob poznávání, který mu umožní porozumět jednoduchým a srozumitelným souvislostem světa, ve kterém se nachází.

Tento záměr lze vyjádřit následujícím schématem:

Základní myšlenka waldorfského mediálního kurikula			
<u>0 - 6 let</u>	<u>7 - 12 let</u>	<u>13 - 18 let</u>	
nepřímá mediální výchova		přímá	mediální
zažít skutečný svět, mít s ním smyslovou zkušenost	analogové, přirozené techniky	zasvěceně	zacházet s digitálními technologiemi
žít bez médií prožívat svět všemi smysly		používat informační technologie smysluplně novinářské projekty tištěné i digitální chápat, jak funguje hardware a software	
pohyb, sport, eurytmie, rozvoj řeči, rozvoj fantazie, umělecká tvorba, hudba, obraz, plastika		naučit se zacházet s digitální technikou pochopt, jak se dělá hudba a film	
	seznámení s riziky internetu čtení a psaní, rozvoj čtenářské kultury		
předčítání vyprávění příběhů		sport, spolkový život, sbor, orchestr hraní divadla, sociální projekty	

(Mediální pedagogika na waldorfských školách, AWŠ ČR)

Úkolem nepřímé mediální pedagogiky, která přísluší ranému věku dítěte, je podnítit děti k probuzení schopností, které jsou nesmírně důležité v naší moderní informační době, ale kterých nemají možnost dosáhnout přímým kontaktem s moderním mediálním nosičem. Má vyvíjející se dítě a mladého člověka postupně vést k jeho vlastní

lidské zralosti. V užším smyslu, ve vztahu k samotnému zacházení s informacemi, jde o to, aby se mladí lidé naučili celkovému přístupu k získávání znalostí, tedy aby dokázali oddělit podstatné od nepodstatného a z přemíry informací, kterými nás dnešní mediální svět zavaluje, vytvořit smysluplný celek. Životní prostor předškolního dítěte by měl být utvářen pokud možno zcela bez digitálních médií. Jeho úkolem je přivést dítě k rozvoji pohybových, poznávacích, jazykových a tvůrčích schopností, a tím posilovat i jejich vůli. Je z něho proto potřeba vyloučit vše, co tento úkol narušuje. Dlouhodobá pedagogická praxe i řada odborných studií potvrzuje, že pozdější mediální kompetence je zakořeněna v rané mediální abstinenci. Prostředí pedagogicky vhodné má v dítěti podporovat mnohostrannou vlastní aktivitu, a ta je u malého dítěte v podstatě neslučitelná s využíváním digitálních médií.

(Výchova k mediální svéprávnosti, OAS, č. 8/2018)

S přihlédnutím k mediálnímu waldorfskému kurikulu jsou důležité základní motivy odpovídající fázím vývoje dítěte pro jeho pozdější mediální svéprávnost:

- **Skutečný svět zažívaný prostřednictvím smyslů:** objevitelským přístupem poznávat svět kolem nás. Děti by měly zažívat úžas a nadšení z poznávání skutečnosti a setkávání se s druhými.
- **Analogové před digitálním:** děti by měly mít možnost vnímat média více smysly a mít možnost porozumět jejich principům. Zacházení s analogovými médii je pro pozdější pochopení digitálních médií velmi důležité – vždy s ohledem na vývojové fáze dítěte. Přirozeně dítě vybízí k tomu, aby se začalo ptát: "Jak to funguje?"
- **Tvorba před konzumací:** zaměřujeme se na aktivní utváření analogového a později i digitálního mediálního světa (nikoli "mačkání tlačítek" a "obsluha strojů").
- **Průhlednost před "černou skříňkou":** pro dítě je důležité poskytnout mu maximální transparentnost fungování. Zařízení, jako jsou tablety, nejsou pro děti v raném věku vhodná, protože mají stovky interních procesů, které uživatel nevidí, jako v "černé skřínce".

Kroky k mediální svéprávnosti ve waldorfských mateřských školách

Obecně se má za to, že cílem mediální gramotnosti je „osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií, a také získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními. Dále pak o orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času“. S tím lze souhlasit, rozhodující však je, jakou cestu k tomuto cíli zvolíme.

Obvykle jsou v běžné představě uživatele digitální kompetence spojeny s omezenou potřebou ostatních kompetencí (např. znalostí nebo tvořivosti). Orientují nás především na všeobecné obslužné kompetence nebo kompetence k obsluze daného typu média. Hlavní potřebou dnešního člověka se většinou tedy stává možnost

prostřednictvím médií získávat rychlé informace, uskutečňovat komunikaci a konzumovat zábavu. Naučit se efektivně s médiem zacházet, aby nám tento účel splnilo, lze poměrně rychle a není potřeba vše záměrně v raných stádiích vývoje stimulovat. Je to podobné, jako když malému dítěti při procesu jeho vzpřimování pořídíme chodítko, aby bylo „stimulováno“ k samostatnému pohybu, proces to může urychlit, ale oslabuje to vlastní podstatu tohoto procesu. Podstatou je vývoj jedince jako takového a naším úkolem je tázat se, v čem tento vývoj můžeme skutečně podpořit.

S ohledem na mediální výchovu jsou pro nás ve waldorfské mateřské škole podstatné kompetence, které dítěti pomohou rozvinout jeho schopnosti a dovednosti nikoliv k tomu, aby dokázalo později efektivněji zacházet s médií, ale aby dokázalo efektivněji prohlubovat své kognitivní funkce, schopnost komunikace a vnímavosti k sobě a okolí, rozvíjet tvořivost a aktivitu a později také získat schopnost kritického náhledu na skutečnost. Aby se mohlo dítě orientovat ve skutečnosti virtuální, musí nejprve rozumět skutečnosti reálné. Následující postupné kroky mu mohou pomoci:

1. Senzomotorická integrace

Pro zdravý rozvoj dítěte je důležité, jakým způsobem umožňujeme rozvoj jeho kognitivních funkcí. Hlavním místem, kde se uskutečňují procesy učení, je mozek. Při učení se vytvářejí spojení mezi jednotlivými vjemy a jsou ukládány v kůře velkého mozku a dále prohlubovány do podoby paměťových stop. Ty jsou výsledkem procesu učení (intenzivního prožívání, cítění a jednání) a mají vliv na vytváření nových nervových buněk a jejich následné propojování s již existujícími strukturami. Lze říci, že je-li mozek využíván, roste, v opačném případě zakrňuje. Jsou-li však tyto nervové buňky vystaveny nadměrnému přetížení (stresu), hrozí jim odumírání. Je také prokázáno, že čím hlouběji se obsah zpracuje, tím lépe se ukládá do paměti, učení se stává kvalitnějším. Z uvedeného lze vyvodit, že nejefektivnější formou posilování procesu učení je učení pomocí smyslů, dostatečného pohybu a hlubokého prožitku (M. Spitzer, Digitální demence, 2014).

Podobnou skutečnost popisuje i Piagetova teorie kognitivního vývoje, která období raného věku člení na dvě fáze – senzomotorické stádium a předoperační stádium. Senzomotorika znamená souhru smyslových orgánů, respektive jejich vjemů, a tělesného pohybu u živých organismů. Činnosti a jevy, na nichž se smyslové a motorické schopnosti bezprostředně a nerozdělitelně podílejí, se nazývají senzomotorické. Jedná se o souhru smyslových orgánů, respektive jejich vjemů a tělesného pohybu. Smyslové a pohybové orgány obvykle pracují v těsné vzájemné koordinaci: smyslový vjem může být podnětem k pohybu, pohyb bývá řízen na základě smyslových vjemů a člověk jej také zpětně vnímá.

Současná věda u člověka nalézá až 16 smyslových receptorů, které rozděluje do 4 i více skupin:

Mechanoreceptory – reagují na mechanické podráždění – tlak, dotek, vlnění. Nejčastěji tyto receptory najdeme v kůži, ale nachází se jako sluchové a rovnovážné ústrojí i uvnitř ucha. Hmatové receptory jsou velmi jednoduchá smyslová zařízení. Najdeme je v kůži nerovnoměrně rozptýlené po celém těle. Reagují na dotek a tlak. Velké množství jich je především na bříškách prstů, rtách, jazyku a pohlavních orgánech, nejméně naopak na zádech. Rovnovážný orgán udává informace o poloze, rovnováze, pohybu a změnách rychlosti organismu, je klíčový pro koordinaci pohybu při lokomoci, stání, udržování rovnováhy atd. U člověka se rovnovážné ústrojí nachází ve vnitřním uchu. Sluchový

orgán zaznamenává zvukové vlny, zachycuje je, zesiluje, zpracovává a přenáší do mozku v podobě nervových vzruchů.

Termoreceptory – reagují na tepelný podnět, změnu teploty. Podobají se hmatovým tělískům a najdeme je v kůži, nejvíce jich je v obličejové části hlavy. Spouští mechanismy udržující stálou teplotu.

Chemoreceptory – reagují na chemický podnět, tedy na kapalné nebo plynné látky. Představují je buňky reagující na přítomnost chemických látek v prostředí, nejvíce chemoreceptorů je spojeno s čichem a chutí. Čichové receptory najdeme v horní části dutiny nosní. V případě chuťového orgánu jsou receptory uloženy v ústech na jazyku.

Fotoreceptory – reagují na světelný podnět, na světlo a tmu nebo barvy. Zrak je vnímán jako jeden z nejdůležitějších lidských smyslů (80% informací ze svého okolí získáváme zrakem).

Naším cílem je posilování senzomotorické integrace (SMI), která je jedním ze základních stavebních kamenů naší existence (postižení senzomotorické integrace je vždy přítomno u těžších forem vývojových poruch řeči, PAS, vybraných forem poruch učení, poruch koncentrace a smyslově desintegračních poruch). Dobře probíhající senzomotorická integrace znamená dobrou orientaci v prostoru a čase, schopnost žádoucího projevu na úrovni řeči nebo dobrou schopnost koncentrace, hrubě motorických i jemně motorických funkcí. Proto vzdělávací program waldorfských mateřských škol je vybudován na **nabídce rozmanitého smyslového materiálu, širokých a po celý den přítomných sebeobslužných činností, volném pohybu v přírodě, postřehových hrách apod.** Správně fungující senzomotorická integrace je základem kognitivní, emocionální i sociální inteligence dítěte.

2. Komunikační schopnosti

Člověk je sociální bytost, proto je pro každého jedince a jeho kvalitní život a vývoj jeho psychiky nezbytný přímý kontakt s druhými lidmi. V prvním období života se budoucí schopnost komunikovat týká především prožitku láskyplné přítomnosti nejbližších dospělých na bázi důvěry a bezpečí a správného vývoje jazyka a slovní zásoby dítěte. Pro správné mluvení a rozumění je důležité utváření vnitřních obrazů, možnost aktivní nápodoby živých komunikujících bytostí, tedy dítětem pozorovaných a pečlivě vnímaných objektů. Svou schopností obrazného myšlení si děti způsob komunikace ukládají v sobě i s jejími skrytými a nevyřčenými významy a gesty. Děti, které mají široký prostor pro přirozenou komunikaci se svými vrstevníky a blízkými dospělými, mají později vyspělejší emoční reaktivitu. V kontaktu s druhými lidmi se lépe umějí vcítit do myšlení druhé osoby, mají lepší schopnost rozumět vlastním emocím nebo společenským zvykům a pravidlům. Bylo zjištěno, že rozdíl mezi dětmi ze skupin, kde v rodině probíhá lepší komunikace, oproti např. dětem z vyloučených nebo sociálně slabých skupin, kde jsou děti spíše odkázány na pasivní sledování médií, tvoří 45 mil. osvojených a aktivně používaných slov proti 15 mil. slov.

(P. Bleckmann, Alanus University, Německo)

Jako dospělí si již život bez médií neumíme představit. Slouží nám nejen k práci, ale i k zábavě a často jsou i zdrojem sociálních kontaktů. Jsme zvyklí jejich prostřednictvím vytvářet specifické sociální skupiny, které mohou být i poměrně velké – okruh těch, které takto můžeme vnímat, začíná i na počtu 150, v mediálních sociálních strukturách je to významně více. V takové podobě nelze utvářet osobně významné vztahy – náš „hodnotící“ mozek (orbitofrontální kortex) nemá dostatečnou potravu pro utváření

obrazu o druhých, vytváření sociální kognice, tedy toho, jak se lidé vzájemně vnímají a jaké dojmy si o sobě vytvářejí. Funkční schémata, která nám umožňují rozpoznávání různých sociálních situací a napomáhají orientaci v nich, v přirozeném procesu zahrnují schémata osob, schémata sebe sama, schémata rolí, schémata událostí nebo procedurální sociální schémata (pravidla a rituály, např. při seznamování ...) Tato schémata se vytvářejí celý život, životní strategie v komunikaci s druhými a sociální kompetence (schopnost přizpůsobit se sociální situaci, sebeovládání apod.) mají však základ v raném věku dítěte.

„Kdo své sociální kompetence již získal obvyklými způsoby, tomu sociální sítě uškodí již stěží: používá je obdobně jako telefon nebo e mail.....“ (M. Spitzer, Digitální demence, 2014).

Ve waldorfských mateřských školách tedy vycházíme z předpokladu, že sociální kompetence hrají důležitou roli při péči o budoucí mediální svéprávnost dítěte. Z tohoto důvodu je v našem každodenním životě s dětmi neustále přítomno **pravidelné vyprávění pohádek, divadlo hrané i vytvářené pomocí pohyblivých obrázků, práce s knihou, vyprávění příběhů, „mluvení pohybem“ apod. A samozřejmě úctou naplněná vzájemná komunikace mezi všemi zúčastněnými, řád, pravidla a rituály z něj vycházející.**

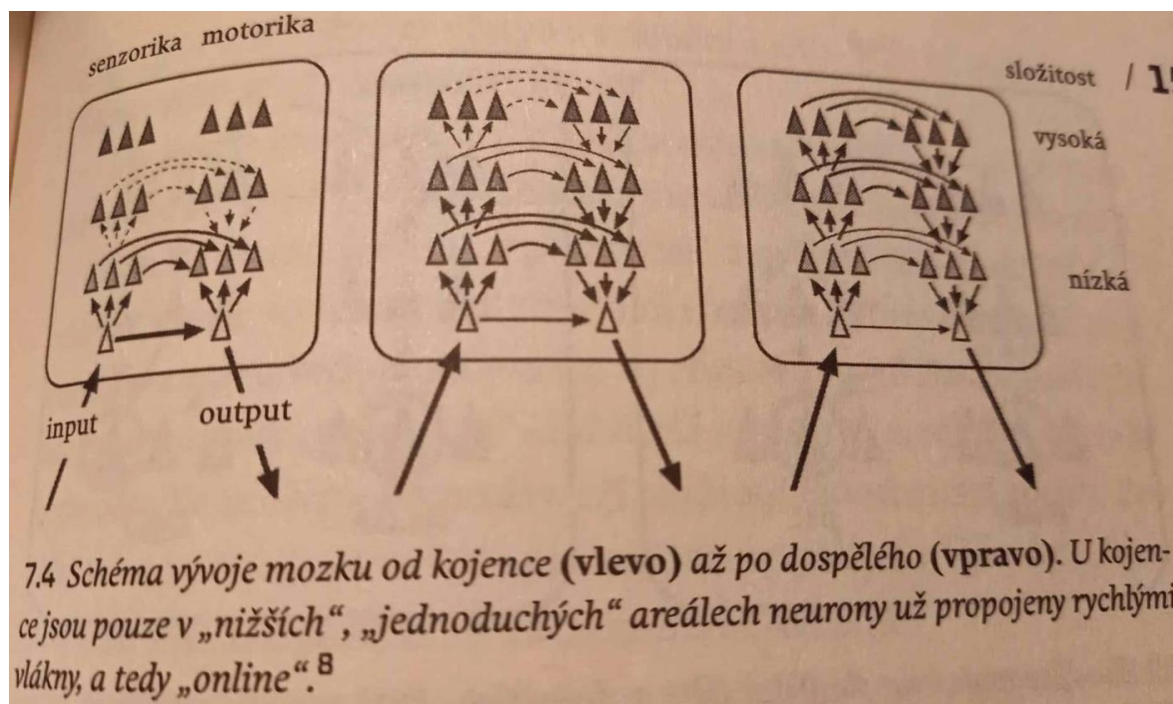

3. Tvůrčí schopnosti

„Učení účinné, viditelné, průkazné, demonstrativní, zjevné či názorné.“

(Michal Orság, ředitel vzdělávací organizace EDULAB)

Mozek malého dítěte se velmi rychle zvětšuje (mozek novorozence má 350 g, dospělého člověka 1 300 – 1 400 g), počet buněk však narůstá jen málo. Objem zvyšuje především tuk (myelin), který obaluje nervová vlákna a zvyšuje tím rychlost impulzů k propojení mezi primárními oblastmi senzomotorickými a motorickými. Tato primární propojení však nejdou příliš do hloubky. Hlubší propojení u malého dítěte umožňuje smyslové vnímání v procesu učení, tedy přijímaná smyslová zkušenost, která je ale podpořená především možností vlastního konání, **možnost zacházet se světem, „chápat“ se ho**. Způsob, jakým se učíme, určuje, jak je naučená látka do mozku uložena. Z toho vyplývá, že jednoduché učební procesy v raném věku dítěte mají zásadní vliv na pozdější duševní výkony. To, co se malé dítě učí, učí se celou svou tělesností, všechny jeho myšlenkové procesy se stávají tělesným prožitkem, součástí jeho osobnosti a naopak: vzorce aktivující jednání stávají součástí mozkové struktury.

(M. Spitzer, Digitální demence, 2014)

Aby se celý proces zdárně rozvíjel, musí mít dítě dostatečnou nabídku činností, která nasytí jeho „hlad po konání“ – dítě nechce být pozorovatel, ale tvůrce skutečnosti. K tomu slouží ve waldorfské mateřské škole především do programu pevně zařazené **smysluplné činnosti** (pečení chleba, vyrábění müsli, péče o zahrádku nebo zvířata apod.), **umělecko – řemeslné činnosti** (práce s ovčí vlnou, práce se dřevem nebo včelím voskem, tkaní, filcování, kreslení, akvarelové malování, apod.), **dostatečné množství volné hry a hudebně – pohybové činnosti** (kruhové a prstové hry, zpěv, poslech hry na hudební nástroj, rytmičtvice, apod.).

4. Vnímavost

Vnímavost můžeme charakterizovat jako schopnost mít vhled, porozumět myšlenkám, pocitům a chování druhých. Souvisí blíže s úrovní sociálních kompetencí člověka. Předpokládá ovšem také schopnost sebeovládání, kontroly vlastního jednání např. potlačení vlastního reflexivního chování – proti vnějším podnětům nebo vnitřním afektům. Právě **volná svobodná hra** malého dítěte cvičí mluvení, naslouchání, dorozumívání, výměnu názorů, vzájemné konflikty i spolupráci s druhými. Ve hře uplatňované představy a zkušenosti dítěte jsou propojeny se systémem komunikace (v různých kulturách, ale i rodinách odlišným), přičemž význam sdělení se nemusí vždy krýt s obsahem, často vyplývá pouze z obecného kontextu nebo z intonace, a nebývá vždy předem známý. Svou roli hraje výraz tváře, oční kontakt, gesta, výrazný pohyb části těla, dotek, postoje, se vším se dítě setkává téměř v každé herní (sociální) situaci. Je třeba vyvinout velkou míru vůle, otevřenosti, tolerance a porozumění, aby mohly být jednotlivé role ve hře spokojeně dohrány. Hra je každodenním cvičením empatie a současně posiluje i vůli dítěte a jeho sebekontrolu.

Některé výzkumy dokládají, že budoucí zdraví, blahobyt a sociální životní problémy člověka závisejí na míře sebekontroly v dětství (časopis Science 1989 – Marshmallow test). Lidé, kteří měli v dospělosti větší pocit spokojenosti a úspěšnosti (a také vykazovali větší aktivitu kognitivních funkcí), byli ti, kteří již jako děti byli schopni např. jednání při současném odkladu odměny. Zajímavá je také souvislost se stresem. Množství činností a úkolů, před kterými moderní člověk stojí, je veliký. Množství podnětů také. Vzniká lehce pocit, že nejsme schopni vše obsáhnout v dostatečné míře a dostatečně dobře.

Jinou takovou výchovnou situaci nabízí volný čas trávený v přítomnosti digitálních médií. Vzhledem k možnostem technologií lze jimi nahrazovat zájmové a společenské aktivity a toto řešení se nabízí téměř okamžitě a nepřetržitě. Nově se vytvářející mantra této technologické éry je "Nechci čekat!" Všudypřítomné digitální technologie nám umožňují okamžité spojení s druhými, rychlý přístup k čemukoliv, skrytý pocit, který podvědomě v sobě máme přítomný, je netrpělivost (nízká míra frustrační tolerance) a v reálné praxi zažívané problémy s roztržštěnou pozorností.

Obě situace přinášejí stres. Stres je z tohoto hlediska důsledkem pocitu, že ztrácíme kontrolu nad svými úmysly a nad svými souvislostmi. „Nedostatek sebeovládání, osamělost a deprese jsou v naší moderní společnosti nejvýznamnějšími stresory.“ (Spitzer) Pokud však poskytneme dítěti **jednoduchý pevný rytmus dne, drobné rituály, pobyt v přírodě, smysluplné činnosti, umělecké a rukodělné tvoření**, jsou pro něj přirozenou odměnou obohacenou k tomu o radost z konání samotného. Dávají dítěti v raném věku možnost „zabydlet se“ ve světě, cítit se zde bezpečně a doma. Zvyšují frustrační toleranci.

5. Kritická reflexe

Reflexe je proces vytváření a vyjasňování významu zážitku (přítomného nebo minulého) ve svých vlastních pojmech, ohlédnutí se zpět na to, co se stalo, aby bylo pro nás naše jednání viditelné jako možná v budoucnosti uplatnitelná zkušenost. Měla by vést k porozumění situaci a jejímu kritickému posouzení za účelem dosažení změny chování. Kritická reflexe však předpokládá uvědomění si svého já, což v raném věku není možné, protože dítě plně žije přítomností, tím, co se právě děje okolo něho. Když se rodič svého dítěte po návratu ze školky zeptá, co dělalo ráno, obvykle mu není dopřána žádaná odpověď. To zná každý, kdo s nejmladšími dětmi přichází do kontaktu.

Nikdy později se tento dar plného života v přítomném okamžiku neobjeví, i kdybychom procházeli jakoukoliv školou osobnostního rozvoje. Z vývojového hlediska tedy není dítě v raném věku kritické reflexe schopno.

Vzhledem k budoucí mediální svéprávnosti lze však v tomto směru učinit mnohé. Ve waldorfských mateřských školách díky objevitelskému (heuristickému) způsobu učení je poskytován široký prostor pro vyzkoušení všech možných dítěti přirozených aktivit. Dítě tak poznává a prakticky zkouší, jaké činnosti jsou v souladu se zaměřením jeho osobnosti, intenzitou jeho specifického nadání a v čem je rozpoznatelný jeho talent. Poskytuje mu to možnost a také schopnost hospodaření s časem, tedy co bude preferovat jako způsob trávení času, čemu dá přednost. Tato skutečnost podporuje v budoucnosti odolnost vůči manipulaci – tedy např. vůči pasivní konzumaci (byť v atraktivní grafice) nabídnutých obsahů. Proto waldorfská pedagogika nabízí velké množství uměleckých a řemeslných činností k nasycení potřeby dítěte tvořit.

Nezanedbatelným a velmi důležitým faktorem pro budoucí schopnost kritické reflexe je spánek malého dítěte. Z výzkumů mozku vyplývá, že jeho aktivita se při spánku nesnižuje, ale právě naopak: zkušenosti a prožitky nabyté během dne se spánkem ukotvují a prohlubují. Aktivace mozku se odehrává ve 4 – 5 cyklech, v REM fázi se nové myšlenkové struktury propojují se staršími a s emocemi a mozek vše znovu promýšlí. Nejen pro zdravý vývoj mozku (a později rozvinuté schopnosti kritické reflexe), ale i pro posílení pozornosti a obnovy životních sil dítěte je dostatečné množství spánku velmi důležité.

Nepřímá mediální výchova ve waldorfské MŠ

Vzdělávání pro budoucí „počítačový svět“ se tedy zdaleka netýká jen samotného zacházení s počítačem či podobnou technikou. Přichází nové období, ve kterém se učíme nově zacházet s rychle šířenými informacemi. Informace sdílujeme, potažmo přijímáme, zpracováváme atd. nejčastěji ve formě písma, obrazu nebo zvuku. Obsahem mediální výchovy ve waldorfské mateřské škole je zacházení s těmito fenomény v jejich přirozené a dítěti nejlépe uchopitelné podobě: fenomén písma dítě prožívá celým tělem ve všech „formativních“ činnostech (např. eurytmie, kruhové a prstové hry apod.) a samozřejmě také v jakékoliv slovesné podobě (např. každodenní čtení a vyprávění pohádek apod.). Fenomén obrazu je aktivován specifickou estetikou prostředí waldorfských mateřských škol posilující dětskou schopnost imaginativního myšlení, ale také např. terapeutickým malováním apod. Fenomén zvuku je přítomen ve formě průběžného zpívání při veškerých činnostech s dětmi, poslechu pentatonicky laděných hudebních nástrojů a v podobě klidného laskavého slova. Nebo ticha.

Zdroje:

Prokazatelné učení: Metodická příručka pro učitele, Edulab

Mediální pedagogika na waldorfských školách, AWŠ ČR.

Manfred Spitzer, Digitální demence, Host 2014.

Uwe Buermann, Jak (pře)žít s médií, Fabula 2009.

[Analogové před digitálním – mediální a informatické projekty k pochopení \(analog-digidaktik.de\)](#)

[Mozek se učí lépe z papíru než z počítače, říká neurolog - Vitalia.cz](#)

[Asociace logopedů ve školství | logopedie, vzdělávání \(alos.cz\)](#)